

Національний інститут стратегічних досліджень

О. В. Шевченко

ДИСПРОПОРЦІЇ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
РЕГІОНІВ УКРАЇНИ:
СУТНІСТЬ, ОЦІНКА, СТРАТЕГІЧНЕ
РЕГУЛЮВАННЯ

Монографія

2020

1

**Рекомендовано до друку
Вченою Радою Національного інституту стратегічних досліджень
(протокол № 3 від 17 червня 2020 року)**

Науковий редактор:

Професор кафедри фінансів Київського національного університету
імені Тараса Шевченка, доктор економічних наук, професор
Варналій Захарій Степанович

Рецензенти:

- Ковальська Л. Л.** доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Луцького національного технічного університету
- Петкова Л. О.** доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки та бізнесу Черкаського державного технологічного університету
- Химинець В. В.** доктор економічних наук, професор, завідувач сектору досліджень Західного регіону Національного інституту стратегічних досліджень
- Шульц С. Л.** доктор економічних наук, професор, завідувач відділу регіональної економічної політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»

Шевченко О. В.

Ш 37 Диспропорції соціально-економічного розвитку регіонів України: сутність, оцінка, стратегічне регулювання : монографія. Київ : НУОУ, 2020. 300 с.

ISBN 978-617-7187-37-9

У монографії обґрунтовано теоретико-методологічні та концептуальні положення, надано розробки методичного інструментарію та представлено практичні рекомендації щодо визначення сутності, проведення оцінки диспропорцій соціально-економічного розвитку регіонів та їх стратегічного регулювання. Виявлено причини появи та розростання диспропорцій розвитку регіонів, проведено інтерпретацію показників диспропорцій соціально-економічного розвитку регіонів в Україні. Сформовано теоретико-методологічне підґрунтя для моделювання динаміки диспропорцій. Запропоновано підходи до побудови механізму стратегічного регулювання диспропорцій соціально-економічного розвитку регіонів. Поєднання розуміння природи диспропорцій соціально-економічного розвитку регіонів та потенціалу для структурних перетворень регіональної економіки, який вони мають, дозволило побудувати логічну схему вимірювання та впливу на диспропорційність.

Монографія стане в пригоді науковцям-дослідникам розвитку регіонів, регіональної політики, просторового розвитку, практикам органів місцевого самоврядування, управлінцям у сферах місцевого та регіонального розвитку, викладачам та слухачам економічних спеціальностей, пов'язаних з питаннями регіонального розвитку, у навчальних закладах.

УДК 332.132:338.262

ISBN 978-617-7187-37-9

© Шевченко О. В., 2020

ВІД АВТОРА

Наукові дослідження – як цікава подорож, під час якої отримуєш низку вражень про події, що потім стають досвідом і вже дають змогу самостійно будувати свій науковий шлях. Аналізуючи та усвідомлюючи широту наукових доробків у дослідженнях соціально-економічного розвитку регіонів, завжди не просто виокремити те, про що сказано мало, але що є актуальним, і практичне вирішення чого може стати корисним. Чинники соціально-економічного розвитку регіонів різноманітні, коротко- і довгострокового, сильного і слабого впливу, вимірювані і такі, що важко піддаються оцінці. Серед них варто зазначити ті, що тривалий час формують структуру регіональних економік та міжрегіональні зв'язки, позначаються на інтенсивності економічного зростання, ринкових флуктуаціях, добробуті громадян. Такими чинниками є диспропорції соціально-економічного розвитку регіонів. Їх варто досліджувати у першу чергу та на основі теоретичних викладок й емпіричних розробок формувати практичні рекомендації з вирішення проблем, що стоять на заваді стабілізації і забезпеченню зростання в країні. Широкі та тривалі дослідження поступово викристалізуються у струнку логічну схему наукового пошуку з чіткою метою, яка спрямована на вирішення важливих науково-практичних проблем.

Проблеми, що їх спричинює диспропорційність, – невикористання потенціалу розвитку територій, розшарування населення за рівнями доходів, знелюднення територій, економічна анклавізація, відсутність стимулів до розвитку – спричинюють і низку інших проблем, що гостро постають на заваді економічному зростанню та покращенню рівнів життя населення. Вирішення сукупності проблем, так чи інакше пов'язаних із диспропорційністю розвитку регіонів, може бути використано при розробці державної політики регіонального розвитку і сприяти покращенню показників розвитку територій та країни.

Авторське бачення формується на основі ґрунтовного і послідовного вивчення наукової літератури з означених питань, отриманого практичного досвіду втілення наукових досягнень на практиці, апробації результатів наукової роботи у доповідях на комунікативних заходах, науково-практичних конференціях. Формування широкого наукового світогляду і здатності критично та неупереджено мислити й отримувати висновки стає наслідком постійної системної роботи у прокладеному магістральному напрямі досліджень.

Накопичений досвід теоретичних узагальнень та висновків, практичні напрацювання отримали комплексне й цілісне вираження у цьому науковому дослідженні.

У цій монографії автором розроблено теоретико-практичні основи для дослідження і регулювання диспропорцій соціально-економічного розвитку

регіонів України. Наукові дослідження базуються на усвідомленні розвиткової природи диспропорційності, що може бути ефективно використано при розробці державної регіональної політики.

Науковому доробку автора у даному дослідженні сприяла оцінка й поради наукового редактора, професора Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктора економічних наук, професора Захарія Степановича Варналія, і наукових рецензентів монографії: доктора економічних наук, професора, завідувача відділу регіональної економічної політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» Світлани Леонідівни Шульц; доктора економічних наук, професора, завідувача сектору досліджень Західного регіону Національного інституту стратегічних досліджень Володимира Васильовича Химинця; доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри міжнародної економіки та бізнесу Черкаського державного технологічного університету Лесі Омелянівни Петкової; доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Луцького національного технічного університету Любові Леонідівни Ковальської.

Автор дякує фахівцям із Національного інституту стратегічних досліджень за цінні поради та підтримку в дослідженнях.

Своїм творчим здобуткам та розширенню наукового світогляду, вмінню пізнавати суспільні та економічні процеси, аналізувати та систематизувати явища, робити висновки, накопиченому досвіду наукової роботи автор завдячує: Волинській, Львівській, Закарпатській, Чернівецькій, Тернопільській, Одеській, Запорізькій, Луганській, Донецькій, Дніпропетровській, Харківській, Полтавській, Черкаській, Чернігівській та Київській науковим школам регіоналістики. Натхненню для наукових досліджень у рамках продуктивного практичного нетворкінгу автор завдячує різним науковим дослідницьким асоціаціям.

Як результат творчої роботи, наукові розробки, представлені у цій монографії, є авторським внеском у вирішення проблеми формування системи оцінки, роз'яснення та використання такої властивості розвитку регіонів, як диспропорційність. Наукове дослідження стане у пригоді науковцям та практикам, фахівцям з регіонознавства, соціально-економічної географії, спеціалістам у галузі державної та регіональної політики і місцевого самоврядування. І є надія, що доробок автора сприятиме успішному вирішенню проблеми диспропорційності розвитку регіонів в Україні.

З повагою, автор

Ольга Валеріївна Шевченко,

дослідник соціально-економічного розвитку регіонів та регіональної політики, кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник